

निम्नाभिमुखं प्रतीपयेत् Ku. 5. 5; न च निम्नादिव सलिलं निवर्तते मे ततो हृदयम् Ś. 3. 2 (v. 1.); Y. 2. 151; R̥s. 2. 13. -2 A slope, declivity. -3 A gap, chasm in the ground; यो नेमिनिम्नैरकरोच्छायां च्चन सप्त वारिधीन् Bhāg. 5. 1. 39. -4 A depression, low part; जलनिबिडितवस्त्रव्यक्तनिम्नोन्नताभिः Māl. 4. 10. -5 A mean act (हीनकर्म); निम्नेष्वीहां करिष्यन्ति हेतुवादविमोहिताः Mb. 3. 190. 26.. -Comp. -अभिमुख a. flowing downwards; क ईप्सितार्थस्थिरनिश्चयं मनः पयश्च निम्नाभिमुखं प्रतीपयेत् Ku. 5. 5. -उन्नत a. low and high, depressed and elevated, uneven. -गतम् a low place. -गा a river, a mountain-stream; उदधेरिव निम्नगाशतेष्वभवन्नस्य विमानना कचित् R. 8. 8. -नाभि a. slender, thin.

निम्नित n. Deep, sunk; निम्नितोदरम् Mb. 7. 156. 64.

निम्ब 1 P. (निम्बति) To sprinkle, to water; L. D. B.

निम्बः 1 A tree with bitter fruits; आम्रं छित्वा कुठारेण निम्बं परिचरेत्तु यः यश्चैनं पयसा सिञ्चयेन्नैवास्य मधुरो भवेत् ॥ Rām. -2 N. of a tree, Pāribhadra; निम्बस्तु पिचुमन्दे च पारिभद्रतरावपि -Comp. -अर्कः, -आदित्यः N. of the founder of a Vaiṣṇava sect. -तरुः 1 the Mandāra tree. -2 the Nimba tree. -पञ्चकम् The five products (leaf, flower, bark, fruit and root) of निम्ब.

निम्बू f. A kind of जम्बीर (lime).

निम्बूकः The common lime. -Comp. -पञ्चकम् the five fruits (citron, ईड, a lime, sweet lime, and लघु ईड). -फलपानकम् lemon-syrup, lamonade; Bhāva. P.

निम्बुक्ति f., -निम्बुचः Sunset; कृष्णद्युमणिनिम्बुचे गीर्ण-वजरेण ह Bhāg. 3. 2. 7.

नियन्त्रणम्, -णा 1 Checking, reserve, restraint; अनियन्त्रणानुयोगो नाम तपरिबन्धनः Ś. 1. -2 Restricting, confining (to a particular sense); अनेकार्थस्य शब्दस्यैकार्थनियन्त्रणम् S. D. 2. -3 Guiding, governing. -4 Defining.

नियन्त्रित p. p. Curbed, restrained, checked. -2 Guided, governed. -3 Restricted, confined to (a particular sense, as a word).

नियम् 1 P. 1 To restrain, curb, check, control, govern; प्रकृत्या नियताः स्वया Bg. 7. 20; (सुतां) शशाक मेना न नियन्तुमुद्यमात् Ku. 5. 5; 'could not dissuade her', &c. -2 To suppress, suspend, hold in (as breath, &c.); Ms. 2. 192; न कथंचन दुर्योगिनिः प्रकृतिं स्वां नियच्छति Ms. 10. 59 'does not suppress or conceal', &c. -3 To offer, give; को नः कुले निवपनानि नियच्छतीति Ś. 6. 25. -4 To punish, chastise; नियन्तव्यश्च राजभिः Ms. 9. 213. -5 To regulate or direct in general; लोको नियम्यत इवात्मदशान्तरेषु Ś. 4. 2. -6 To attain, obtain; तालङ्गश्चाप्रयासेन मोक्षमार्गं नियच्छति Y. 3. 115; Ms. 2. 93. -7 To put on, assume. -8 To place upon. -Caus. (नियमयति) 1 To restrain, control, regulate, check, punish; नियमयसि विमार्गप्रस्थितानात्तदण्डः Ś. 5. 8. -2 To bind, fasten; Śi. 7. 56; R. 5. 73. -2 To moderate, lessen, mitigate, relieve; छायाद्भूमैर्नियमितार्कमयूखतापः Ś. 4. 11; Ku. 1. 60.

नियत p. p. 1 Curbed, restrained; तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया Bg. 7. 20. -2 Subdued, controlled, self-possessed, self-governed. -3 Abstemious, temperate. -4 Attentive, intent. -5 Fixed, permanent, constant, steady; अन्यथासिद्धिश्चून्यस्य नियता पूर्ववर्तिता Bhāṣa. P. -6 (a) Certain, settled, sure; Pt. 1. 284. (b) Fixed; प्रकृतिनियतत्वादकृतकः U. 6. 14; fixed in number, limited; बाणाः पञ्च मनोभवस्य नियतास्तेषामसंख्यो जनः (लक्ष्यः) Ratn. 3. 3. -7 Inevitable. -8 Positive, definite. -9 Forming the subject of consideration, relevant or irrelevant; see तुल्ययोगिता. -10 Maintained, observed (as a vow &c.); नियतैकपातिव्रतानि पश्चात्तस्मूलानि गृहीभवन्ति तेषाम् Ś. 7. 20. -11 Held back, fastened, tied; पशूनां त्रिशतं तत्र यूषेषु नियतं तदा Rām. 1. 14. 32. -12 Connected with, dependent on; वाच्यर्था नियताः सर्वे Ms. 4. 256. -13 (in gram.) Pronounced with अनुदात्त. -तम् (pl.) (in Sāṅkhya) the organs of sense. -तम् ind. 1 Always, constantly. -2 Positively, certainly, invariably, inevitably, surely. -3 Forcibly. -Comp. -काल a. Limited in time, temporary; Kāsi, on P. I. 4. 44. -मानस a. of subdued mind. -वाच a. limited as to the use of words. -व्रत a. pious, religious.

नियतिः f. 1 Restraint, restriction. -2 Destiny, fate, luck, fortune (good or bad); (sometimes personified as a goddess, the sister of Āyati, both being daughters of Meru and wives of Dhātri and Vidhātri); नियतिबलानु Dk.; नियतेर्नियोगात् Śi. 4. 34; Ki. 2. 12; 4. 21. -3 A religious duty or obligation; नियतिः कारणं लोके नियतिः कर्मसाधनम् । नियतिः सर्वभूतानां नियोगेष्विह कारणम् ॥ Rām. 4. 25. 4. -4 Self-command, self-restraint.

नियन्तु m. 1 A charioteer, driver; नियन्तरी व्याकुलमुक्तरज्जुके Śi. 12. 24. -2 A governor, ruler, master, regulator; न व्यतीयुः प्रजास्तस्य नियन्तुर्नैमिवृत्तयः R. 1. 17; 15. 51. -3 A punisher, chastiser. -4 The Supreme Being.

नियमः 1 Restraining, checking. -2 Taming, subduing. -3 Confining, preventing. -4 A restraint, check; वाधि नियमः U. 2. 2; अधर्मानियमः Ms. 8. 122. -5 Restriction, limitation; Mb. 14. 13. 11. -6 A rule or precept, law (in general), usage; नायमेकान्ततो नियमः Ś. B. -7 Regularity; कुसुमसुकुमारमूर्तिर्दधती नियमेन तनुतरं मध्यम् Ratn. 1. 20. -8 Certainty, ascertainment. -9 An agreement, promise, vow, engagement. -10 Necessity, obligation. -11 Any voluntary or self-imposed religious observance (dependent on external conditions); [The earliest explanation of this expression is the one found in the ŚB. on MS. 4. 2. 24. cf. कोऽयं नियमः । अनियतस्य नियतता । प्रयोगाङ्गतया सर्वे देशाः प्राप्नुवन्ति, न तु समञ्चयेन । यदा समो न तदा विषमः । यदा विषमो न तदा समः । स एष समः प्राप्तश्चाप्राप्तश्च । यदा न प्राप्तः स पक्षो विधिं प्रयोजयति. This is very nicely stated in the Vārttika—'नियमः पाक्षिके सति'] ; R. 1. 94; Ki. 5. 40; (see Malli. on Śi. 13. 23). -12 Any minor observance or lesser vow, a duty prescribed to be done, but which is not so obligatory as a यम q. v. शौचमिज्या तपो दानं